

Zaključci sa okruglog stola „Imovinskopravni zahtjevi žrtava ratnih zločina u okviru krivičnog postupka - naredni koraci u cilju unaprjeđenja postojeće prakse”

Dana 02.12.2015. godine u Sarajevu, u organizaciji nevladine organizacije TRIAL (Track Impunity Always) održan je okrugli sto na temu ostvarivanja imovinskopravnih zahtjeva žrtava ratnih zločina u okviru krivičnog postupka. Okrugli sto je okupio predstavnike/ce Tužilaštva BiH, Suda BiH, Visokog sudskog i tužilačkog vijeća (VSTV), Ministarstva pravde BiH, te relevantne pravne eksperte/ice iz domaćih i međunarodnih organizacija u cilju identifikovanja narednih koraka koji trebaju biti poduzeti kako bi se unaprijedila postojeća praksa po ovom pitanju. U toku rasprave prisutni su iznijeli sljedeće prijedloge, odnosno zaključke:

- Predstavnici pravosudne zajednice i odgovorna tijela u Bosni i Hercegovini bi trebali obezbijediti žrtvama ratnih zločina pretpostavke kako bi oni, ukoliko je to moguće, vodeći računa o konkretnim okolnostima slučaja, imali efektivan pristup pravu na ostvarivanje imovinskopravnih zahtjeva u okviru krivičnog postupka.

U tom smislu:

- Potrebno je organizovati adekvatnu razmjenu iskustava i edukaciju tužilaca i sudija o sprovođenju obaveza koje proističu iz Zakona o krivičnom postupku BiH, a tiču se imovinskopravnih zahtjeva, kroz:

- specijalističku obuku unutar entitetskih Centara za edukaciju sudija i tužioca;
- organizaciju specijalnih TAEX seminara od strane EU delegacije u BiH, na kojim bi se podijelila i komparativna iskustva iz drugih zemalja;
- dodatne skupove i razgovore na ovu temu, kao forume za razmjenu iskustava i znanja koji bi se odvijali kako unutar pojedinih pravosudnih institucija, tako i okupili predstavnike/ce različitih institucija u BiH;

- Poželjna je izrada i cirkuliranje odgovarajućih generalnih smjernica ili protokola tužiocima i sudijama od strane glavnih tužilaca i predsjednika sudova, o načinu provođenja njihovih zakonom određenih uloga u vezi sa imovinskopravnim zahtjevima u kontekstu procesuiranja pojedinih predmeta ratnih zločina.

- Ključno je osigurati da predstavnici/ce pravosudnih organa ispunjavaju svoje već postojeće obaveze, koje proizilaze iz Zakona o krivičnom postupku BiH:

- Za tužioce, to bi značilo da oni u svojim strategijama procesuiranja pojedinih predmeta, vodeći računa o konkretnim okolnostima slučaja, pravovremeno, tj. već u toku istrage, integriraju prava i interese

oštećenih osoba usmjerenih ka ostvarivanju odštete, što podrazumijeva aktivno provođenje obaveze da utvrđuju činjenice i prikupljaju dokaze relevantne za odlučivanje o imovinskopravnom zahtjevu, te pravovremeno pružanje detaljnih informacija i podrške žrtvama u korištenju njihovih prava u vezi sa ovim zahtjevom.

- Ovakva pravna pouka uključuje i distribuciju postupajućih tužioca žrtvama letaka i obrazaca za pripremu prijedloga za ostvarivanje imovinskopравnih zahtjeva objavljenih od strane OSCE misije u BiH. Alternativno tome je iznesen prijedlog o izradi unutar pravosuđa BiH zvaničnog jedinstvenog obrasca za ulaganje prijedloga o ostvarivanju imovinskopравnog zahtjeva.

- U cilju nadzora nad provođenjem ovih obaveza, potrebno je prije upućivanja optužnica na potvrđivanje osigurati internu kontrolu od strane rukovodioca Tužilaštava o tome da li su ispunjene sve zakonske, kao i eventualno internim odlukama dodatno dodijeljene obaveze u vezi sa ostvarivanjem imovinskopравnih zahtjeva oštećenih lica.

- Sudovi trebaju napustiti praksu automatskog referiranja oštećenih osoba da svoj imovinskopравni zahtjev ostvare u parničnom postupku, te u toku krivičnog postupka svestrano i potpuno raspraviti i odlučiti o tom zahtjevu, uporedo sa glavnom stvari, kada god je to moguće, te voditi računa o donošenju dobro obrazloženih sudskih odluka o imovinskopравnim zahtjevima.

- Potrebno je razmatrati prijedlog da se u okviru postupka ocjenjivanje rada tužioca i sudija vrednuju i aktivnosti vezano za ostvarivanje imovinskopравnog zahtjeva oštećenih lica.

- Učesnici/ce su se složili da je položaj oštećenih lica neopravdano slab u okviru krivičnih postupaka. Stoga žrtvama ratnih zločina kao oštećenim osobama treba već u toku istrage biti osigurana besplatna pravna pomoć koja bi zastupala njihove interese u okviru krivičnog postupka, analogno već postojećem sistemu odbrane po službenoj dužnosti obezbijedenoj za lica osumnjičena/optužena za počinjenje tih zločina, uz jednake standarde pružanja pravnih usluga, od strane za to adekvatno obučениh advokata ili drugih pružatelja pravnih usluga. U tom smislu je takođe predloženo uvođenje zakonske odredbe analogno postojećem članu 84, stav 5 Zakona o krivičnom postupku BiH, o određivanju advokata za savjetnika onom svjedoku/inji koji se izlaže riziku izlaganja krivičnom gonjenju.

- U cilju olakšavanja donošenja odluka o dosuđivanju imovinskopравnih zahtjeva, ali i facilitacije procesa preciziranja samog zahtjeva od strane oštećenih lica, bilo bi poželjno razviti određene principe, odnosno smjernice u skladu s kojima bi se utvrđivala visina naknade nematerijalne štete nastale u ratu, analogno postojećim orijentacionim kriterijima entitetskih Vrhovnih sudova u vezi sa naknadom štete nastalom u mirnodopskim uvjetima.

- Posebna pažnja treba biti posvećena osiguranju ostvarivanja imovinskopравnog zahtjeva zaštićenih svjedoka/inja u okviru krivičnog postupka. Istovremeno je potrebno inicirati izmjene zakona o parničnom postupku, ili osigurati zauzimanje zvaničnog usaglašenog stava pravosuđa u BiH, kako bi se osigurala potpuna zaštita svjedoka/inja kojima su određene procesne mjere zaštite identiteta i u okviru parničnih postupaka usmjerenih na naknadu štete.

- U cilju osiguravanja zaštite prava žrtava u slučaju nemogućnosti ostvarivanja naknade štete iz imovine počinitelja ratnog zločinca, potrebno je žrtvi osigurati isplatu dosuđenog iznosa naknade štete iz posebnih državnih fondova, uz naknadnu refundaciju državi tih sredstava iz imovine osuđenog lica.